

# KÚRIA

Bfv.II.1439/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év március hó 11. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kiskőrösi Járásbíróság 1.B.11/2011/42. számú ítéletét és a Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1.Bf.246/2013/24. számú ítéletét az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Kiskőrösi Járásbíróság a 2013. március 27. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 1.B.11/2011/42. számú ítéletével az I. rendű terhelt korábbi végzéssel alkalmazott próbára bocsátó rendelkezését hatályon kívül helyezte és próbára bocsátását megszüntette, továbbá bűnösnek mondta ki 4 rendbeli felbujtóként elkövetett csalás büntettségében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont, (6) bekezdés b) pont], 23 rendbeli felbujtóként elkövetett csalás büntettségében [korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont, (5) bekezdés b) pont] és 5 rendbeli felbujtóként elkövetett csalás büntettségében [korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés,

(2) bekezdés a) és c) pont, (4) bekezdés b) pont].

Ezért és a korábbi végzéssel megállapított közokirat-hamisítás büntette [Btk. 274. § (1) bekezdés c) pont] miatt - halmazati büntetésül - 3 év 6 hónap börtönbüntetésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett továbbá a polgári jogi igényekről, a zár alá vételről, a magánfelek jogi képviselőinek munkadíjáról és a bűnügyi költségről.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2014. június 4. napján nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 1.Bf.246/2013/24. számú ítéletével az I. rendű terhelt tekintetében az elsőfokú ítéletet megváltoztatta:

- a korábbi végzés próbára bocsátó rendelkezését hatályon kívül helyező és a próbára bocsátást megszüntető rendelkezést mellőzte,
- a halmazati büntetésből a próbára bocsátással érintett közokirat-hamisítás büntette [Btk. 274. § (1) bekezdés c) pont] miatti büntetéskiszabást mellőzte.

egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyta.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen az I. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontját és c) pontját, illetőleg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének III.a) pontját megjelölve a bűnösség megállapítása és az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt, felmentés, másodlagosan hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás érdekében.

Az I. rendű terhelt védőjének indokai szerint

- az ítélet nem tartalmaz tényállást arra nézve, hogy az I. rendű terhelt cselekvősége, leszámítva a személyes jelenléte melletti két esetet, milyen módon kapcsolódik a II. rendű és III. rendű terheltek által elkülönülten, önállóan elkövetett bűnös cselekményeihez,
- az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás mindenekben megalapozatlan az I. rendű terhelt cselekvőségére nézve, mert nem volt a csalások elindítója, irányítója, azokról tudomással sem bírt, nem volt köze az F. Kft.-hez és a felvásárolt bort tároló V. Kft.-hez, így felbujtó nem lehetett,
- a bíróság a próbára bocsátás megszüntetésnek mellőzése ellenére nem enyhítette a büntetést,
- a bíróság az előbbieken jelzett körben nem teljesítette az indokolási kötelezettségét, mert
- a megállapított tényállásból nem következik az, hogy az I. rendű terhelt állítólagos ötletadó magatartása okából valamennyi - a többi terhelt által elkülönülten elkövetett - cselekményért büntetőjogilag felelős lenne,

- az elsőfokú bíróság által is „bevallottan” azért kellett megállapítani az I. rendű terhelt bűnösségét „jobb híján” felbujtóként, mert tettesi magatartást bizonyítani nem lehetett,  
- a másodfokú bíróság pedig „visszafelé következtetéssel” állapította meg, hogy a terhelteknek a szerződések megkötésekor már eleve nem állt szándékában a teljes vételár kifizetése.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1697/2014/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy

- a felülvizsgálat során a jogerős határozatban megállapított tényállás kötelezően irányadó [Be. 423. § (1) bekezdés], megalapozottsága nem támadható, ezért annak kifogásolása, hogy az alapítélet az I. rendű terhelt cselekvősege tekintetében nem tartalmaz tényállást, törvényben kizárt,  
- az indítványban állítottakkal ellentétben az irányadó tényállás hiánytalanul tartalmazza mindazokat a tényeket, amelyekből a bíróság megalapozottan következtette arra, hogy az I. rendű terhelt volt a felvásárlási ügyek elindítója, társait ő szervezte be a csalások elkövetésébe, részt vett a feltételek megteremtésében, a felvásárlásoknál az F. Kft. közbeiktatásában, finanszírozásában, mindvégig irányító szerepet töltött be, ezért bűnösségének felbujtásban történt megállapítása törvényes,  
- az indokolási kötelezettség elmulasztására hivatkozás alaptalan, nem állott elő olyan helyzet, hogy nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta döntését (BH 2010.2210.), az indítvány valójában a tényállás megalapozatlanságát és a bizonyítékok eltérő értékelését vitatva sérelmezte az I. rendű terhelt bűnösségének megállapítását,  
- az indokolási kötelezettség elmulasztására hivatkozás alaptalan a büntetéskiszabás kapcsán is, mert a másodfokú bíróság annak kellő okát adta.

A Legfőbb Ügyészség indítványozta a megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását az I. rendű terhelt tekintetében.

Az I. rendű terhelt védője észrevételében fenntartotta, és - érdemi változtatás nélkül - átfogalmazva megismételte. Hangsúlyozta, hogy „jogi indokolás” elmulasztását sérelmezi.

Az I. rendű terhelt nem tett észrevételt.

### III.

*A felülvizsgálati indítvány nem alapos, részben pedig törvényben kizárt.*

*1. A felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja, azaz nem nyitja meg a ténybeli sérelmezés lehetőségét.*

A felülvizsgálati eljárásban a felülbírálat a jogerős határozatban megállapított, s nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] kötött. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. Ekként a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy felülvizsgálatban nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

Az indítvány középpontjában a bűnösség megállapításának kifogásolása állt. A Be. 416. § (1) bekezdése a) pontjának 3. fordulata alapján helye van felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor.

Az I. rendű terhelt védője valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti mérlegelését vitatta, átértékelését célozta, és mindezen keresztül kifogásolta a bűnösség megállapítását - ami felülvizsgálatban kizárt.

A Kúria - miként a Legfőbb Ügyészség álláspontja ebben is helytálló - leszögezi, hogy az irányadó tényállás maradéktalanul tartalmazza mindazokat a tényeket, amelyek alapján az alapügyben eljáró bíróságok megállapították az I. rendű terhelt felbujtást kimerítő bűnösségét.

Az elsőfokú bíróság a harminckét sértett sérelmére elkövetett cselekményből álló sorozat elején rögzítette a három terhelt szerepét (elsőfokú ítélet 44.-47. oldal), melyből egyértelműen kitűnt, hogy a saját cégével már borfelvásárlásba fogó I. rendű terhelt kezdeményezése és ötlete alapján állapodott meg előzetesen az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terhelt, majd annak megfelelően - a borfelvásárlási láncba az I. rendű terhelt cége és a termelők közé beillesztésére az I. rendű terhelt megszervezte az F. Kft. névleges megvásárlását, a kft. ügyvezetője a III. rendű terhelt lett, a borfelvásárlást a kft. nevében a II. rendű terhelt végezte, - a terhelteknek anyagi fedezete nem volt, az I. rendű terhelt a saját cégét is baráti kölcsönökből működtette, s finanszírozta a kft. működését és társai részvételét, - a kft. újsághirdetések alapján, piaci ár feletti vételt és piaci ár alatti eladást kínált, majd a kft. nevében eljáró II. rendű terhelt - két esetben az I. rendű terhelt betanító jelenlétében - a vételárat csak részben kifizetve, halasztott részfizetéssel vásárolt fel bort a sértettektől, a halasztással érintett részében a vételárat már nem fizették meg a sértetteknek, őket meg nem térült kár érte, - a felvásárolt bort további megállapodással a V. Kft. pincéjében tárolták, majd nagyrészt az I. rendű terhelt saját cégének, részben más cégeknek továbbértékesítették, az ellenérték nagyrészt a kft. bankszámlájára érkezett, azt a III. rendű terhelt felvette és személyesen vagy a II. rendű terhelt útján átadta az I. rendű terheltnak, aki abból adott vissza pénzt II. rendű terheltnak a kft. működtetésére, - a terheltek bűnszövetségben, rendszeres jogtalan haszonszerzésre törekedve a sértetteket a fizetési szándékuk és a fizetési képességük tekintetében is tévedésbe ejtve számukra kárt okoztak.

*Az elsőfokú bíróság a jogi értékelés körében is rögzítette, hogy a terheltek eleve jogtalan haszonszerzési céllal cselekedtek, az I. rendű terhelt találta ki a bor felvásárlásának módját, ő volt az ügylet elindítója, ő vette rá, szervezte be a többieket a részvételre, részt vett a feltételek megteremtésében, irányító szerepet töltött be (első fokú ítélet 77. oldal 2. és 4. bekezdés).*

*Az indítvány tévesen állítja tehát, hogy az ítélet nem tartalmaz tényállást arra nézve, hogy az I. rendű terhelt cselekvősege, leszámítva a személyes jelenléte melletti két esetet, milyen módon kapcsolódik a II. rendű és III. rendű terheltek által elkülönülten, önállóan elkövetett bűnös cselekményeihez.*

A tényállás támadásában megnyilvánuló kizártság önmagában elutasításhoz [Be. 421. § (2) bekezdés 1. mondat 1. fordulat] vezetne, érdemi elbírálásra az indítvány egyéb érve alapján került sor.

2. A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja, illetőleg a Be. 373. § (1) bekezdésének III.a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság ún. feltétlen (más megjelöléssel: abszolút) eljárási szabálysértéssel a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A Kúria az 1. BKv számú kollégiumi véleménye C. pontjában a Be. 373. § (1) bek. III. pont a) és b) alpontjához fűzött értelmezésének 2. pontjában rögzítette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”; a jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés” – és ezáltal mindkét esetben meghiúsul az érdemi felülbírálat.

Ennek megfelelő az ítélezési gyakorlat is: „Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését” (lásd EBH 2010.2210., EBH 2011. 2387.).

Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a büntetés kiszabásnak, illetve az intézkedés

alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a - tényállás támadhatatlanságát előíró - Be. 423. §-a (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

A Kúria megállapította - ebben is osztva a Legfőbb Ügyészség álláspontját -, hogy az eljáró bíróságok az alapítéletről kitűnően a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: a vádhoz kötöttség keretein belül a lefolytatott bizonyítás alapján állapították meg a történeti tényállást, a bizonyítékokat számba vették, egyenként és összességében értékelték, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseiket, azaz jogi álláspontjukat is felvázolták. Okfejtésük mindenekben követhető, ezáltal ellenőrizhető volt. Így - szemben az indítványban foglaltakkal - eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.

3. Az I. rendű terhelt védője szerint a megállapított tényállásból nem következik az, hogy az I. rendű terhelt állítólagos ötletadó magatartása okából valamennyi - a többi terhelt által elkülönülten elkövetett - cselekményért büntetőjogilag felelős lenne.

A felvetés nem fogadható el. Az irányadó tényállás félreérthetetlen: a három terhelt előzetesen megállapodott a családi cselekmények elkövetésében, majd annak megfelelően cselekedett, ki-ki a saját feladatát végezte. Az I. rendű terhelt közel sem egyedül az ötletet adta, hanem ténylegesen irányította a kft. felvásárlásba ágyazott csalárd működését, hiszen finanszírozta a kft. megszerzését, e cég és a II. rendű és III. rendű terhelt részvételét, a családok sorát kifejezetten az erre rendelt céllal megszerzett kft. nevében eljárás fogta egybe, az eladásokból jellemzően a kft.-hez folyt be az ellenérték, ami végül nála kötött ki.

Ekként nincs olyan differenciálhatóság, hogy az I. rendű terhelt volt ugyan az (állítólagos) ötletadó, ám aztán a II. rendű és a III. rendű terhelt „elkülönülten” jártak volna el, amiért kizárólagosan ők tartoznak büntetőjogi felelősséggel.

4. Az I. rendű terhelt védője szerint az elsőfokú bíróság által is „bevallottan” azért kellett megállapítani az I. rendű terhelt bűnösségét „jobb híján” felbujtóként, mert tettesi magatartást bizonyítani nem lehetett.

Ez is téves. Az elsőfokú bíróság mindössze az elkövetői alakzat meghatározása kapcsán jelezte, hogy az I. rendű terhelt a társai rábírásán túl két elkövetésnél volt jelen, ami a II. rendű terhelt

betanítását szolgálta, de „egyéb szerepét, tevékenységét nem lehet konkretizálni, a többi termelővel nem került kapcsolatba” (első fokú ítélet 77. oldal 4. bekezdés). Ez a jelzés egyrészt helytálló, másrészt nem mond mást, minthogy szükségképpen nem lehetett a csalások tette az I. rendű terhelt, hiszen a felvásárlásokat nem ő, hanem a II. rendű terhelt végezte a kft. nevében. Nem lehetett a csalások bűnsegédje sem, miután a két esetbeli jelenléte beleolvad a szigorúbb megítélésű - a bűnsegéllyel szemben kétszeri enyhíthetőséget [korábbi Btk. 87. § (2) bekezdés (3) bekezdés 2. fordulat] nem engedő - felbujtásba.

5. Az I. rendű terhelt védője szerint a másodfokú bíróság „visszafelé következtetéssel” állapította meg, hogy a terhelteknek a szerződések megkötésekor már eleve nem állt szándékában a teljes vételár kifizetése.

Ez is téves, és ráadásul összefüggéséből önkényesen kiragadott értelmezés. A másodfokú bíróság ugyanis egyetértett azzal az elsőfokú bíróság által megállapított ténnyel, hogy a terhelteknek már a szerződések megkötésekor sem állt szándékában a teljes vételár kifizetése a termelők részére. Ehhez kapcsolódóan fogalmazta meg, hogy ha adott a lehetősége, de mégsem történik teljesítés, abból visszamenőlegesen következhet a károkozási szándék.

A másodfokú bíróság nyilvánvalóan azzal vetett számot, hogy csalás kapcsán a teljesítőképesség és a teljesítési szándék nem ugyanaz, a bűnösség kérdését ez utóbbi - akarati tényező - dönti el (BH 2011.160. I.).

6. Az I. rendű terhelt védője kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem adta indokát annak, hogy a próbára bocsátás megszüntetésének mellőzése ellenére nem enyhítette az I. rendű terhelt büntetését.

A büntetés, és értelemszerűen a büntetés kiszabása, önmagában azonban akkor eshetne felülvizsgálat alá, ha az - a minősítésen túl - a büntető törvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve volna a nemében vagy mértékében törvénysértő (BH 2012.239.), amire egyébként hivatkozás sem volt, de a Kúria jelzi, hogy ilyen törvénysértést maga sem észlelt.

A másodfokú bíróság egyébként az ügyész súlyosításra irányuló fellebbezésének sem adott helyt, így mindkét irányt érintően fogalmazta meg, hogy mindhárom terhelt büntetése nem eltúlzottan súlyos vagy enyhe, arányosak, megfelelően igazodnak a bűncselekmények tárgyi súlyához és a terheltek bűnössége fokához (másodfokú ítélet 7. oldal 2-4. bekezdés).

Az indokolás tehát e körben is a szükséges és elégséges mértékben megtörtént.

A kifejtettek alapján a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsülésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatának megfelelő összetételben eljárva, az állítottn túl más feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelve - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-ának megfelelően - hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti



*feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.*

*Budapest, 2015. március 11.*

*Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Idzigné dr. Novák Csilla s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró*

*A kiadmány hiteléül:*

*tisztviselő  
Bné*